

Ahoj Honzo,

několik dní si lámu hlavu tím, co napsat o Pavlovi, aby to bylo čtivé a přitom to nebylo sentimentální, nostalgické vzpomínání plné pathosu a osobního vyznání. Přesto se tomu zřejmě neubráním. Navíc určitě potřebuješ kratší článek pro almanach, silně pochybuji, že Ti můj příspěvek bude užitečný, spíše Tě připraví o čas. Takže vezmi červené pero, nemilosrdně škrtej nebo to rovnou zahod'. Jedině snad, že by jiný, lepší pisatel z toho našel nějaké použitelné myšlenky. Určitě i další generace studentů a dospělých, které Pavla poznaly, mají podobné zážitky a pocity, bezpochyby i lepší a hlubší, než jsou moje školní vzpomínky z problematického, nekritického věku dospívání.

Gymnasium v Ostrově.

Pavlovo první pedagogické působiště, v letech 1957 až 1961, bylo gymnasium v Ostrově nad Ohří (tehdejší jedenáctiletka, poté dvanáctiletka a nakonec SVVŠ – Středně všeobecně vzdělávací škola; za 4 roky jsem absolvoval 3 školy, maturitu a k tomu výuční list v textilu!). Zde jsem Pavla poznal jako vynikajícího pedagoga, nejen díky jeho kvalitnímu a poutavému výkladu, ale i jako člověka s kouzlem mimořádné osobnosti, pro studenty velmi přitažlivé. Dodnes si ze školy pamatuji jeho charakteristický, milý úsměv, jeho typické prohrábnutí krásných kučeravých vlasů při výkladu. Měl zvláštní dar, přecházet vtípně a s humorem naše občasně pubertácké úlety. Jeho hodiny probíhaly ve velké pohodě, s jemu vlastním humorem, v klidu a bez stresu. Myslím si, že fyziku jako předmět nikomu nezošklivil, naopak se nám ji snažil předvést jako "dobrodružství poznání" tajemství přírody. Řadě z nás tím položil velmi solidní základy pro další studium na vysokých školách a pro následné povolání.

Tehdejší nově postavené gymnasium mělo velmi dobře vybavený kabinet fyziky a chemie a nádhernou posluchárnu s promítačkou. Filmy a Pavlovo demonstrace fyzikálních jevů patřily k zážitkům. Škola měla i komfortně vybavenou temnou komoru, Pavel nás naučil ve fotokroužku fotografovat a zpracovávat fotografie. Sám již v té době dělal barevné fotografie, což byl tehdy u pozitivu značně pracný a zdlouhavý proces, hlavně při určení správné barevné filtrace. Pamatuji si na jeho fotografii demonstrace rychlosti volného pádu.

V zatemnělé posluchárně vyfotografoval padající lesklou kuličku, osvětlovanou přerušovaným světlem z promítačky. Na fotografii pak byla přerušovaná čára s prodlužujícími se úseky. Pro ocenění této improvizace nápaditosti se musíme přenést do 60.let a zapomenout na možnosti dnešní počítačové éry.

Jen na okraj bych rád zmínil, že jsme s jeho pomocí rádi a dobrovolně řešili úlohy fyzikální olympiády. U nás kluků sklízela také velký obdiv i jako vášnivý a dobrý cyklista. O to více ještě povyroste, když po jednom pádu na kole přišel do třídy s rukou v sádře.

Na dokreslení našeho tehdejšího studáckého života pár příhod:

Hned po první hodině fotokroužku, kdy nám Pavel vysvětlil co je ustalovač a vývojka a předvedl, jak se z negativu dělá fotka, jsme sami, celí nedočkaví zatemnili na internátě okno, žárovku obalili zelenou košílí a film jsme vyvolávali protahováním v hlubokém talíři na polévku. Z neznalosti naší a asi i z neznalosti prodavačky jsme ale zakoupili místo vývojky a ustalovače jen dva ustalovače. Výsledkem byl perfektně průhledný film.

Jiná vzpomínka se váže na chemický kroužek, který vedla Pavlovo manželka, naše třídní, paní Irena Kutná. Byl bych nerad, kdyby paní Kutná zůstávala v Pavlově stínu, byla neméně vynikající pedagog, a možná že se to moc neví, ale jezdila s ním a s námi také na vodu a jezdila velmi dobře. Jednou jsme na jejím chemickém kroužku připravovali dusičnany celulosy, dinitrát a trinitrát. Poslední je bezdýmý střelný prach, tzv. střelná bavlna. Nadšením jsme byli celí bez sebe, o to větší bylo pak naše zklamání, když nám výsledek nejen neexplodoval, ale dokonce ani nehořel i po vysoušení v plameni plynového kahanu. Asi nějaká chybička se vloudila.

Byla to doba prvních kosmických družic, stavěli jsme rakety, až mohlo dojít k velkému maléru. Kluci z intru odpálili uprostřed sídliště raketu s podomácky vyrobeným střelným prachem, ta explodovala. Výbuch byl tak silný, že přijeli policisté v domnění, že vybuchl kotel místní kotelny. Kamarád, výrobce střelného prachu, stihl ještě před jejich příjezdem celou miskou zbylého prachu s velikou lítostí spláchnout. Výbuch byl potom sveden na nevinnou látku pro hubení plevele – Travex. Naštěstí policisté nenašli zbytek rakety, roztrženou bezešvou ocelovou trubku.

Škola i vedení internátu se maximálně snažily vyhovět našim koníčkům a zájmům. Na internátě vznikla pěkná fotokomora, měli jsme docela dobře vybavenou dílničku a radiokroužek. Ani o sportovní nářadí nebyla nouze. V posledním ročníku před maturitou nám naše nová fyzikářka, nástupkyně Pavla, zapůjčila pro naše astronomická pozorování s důvěrou na internát ze školního kabinetu krásný, dodnes používaný a velmi ceněný dalekohled Somet Binar.

Pavel vodák.

Pavel – vodák, to je výjimečná kapitola sama o sobě. Zde je asi třeba zdůraznit, co u Pavla vodák vůbec znamená. To není jen suverénní technik v lodi, čtenář vody, proudů, vracáků, válců a šlajsen, ale především velký kamarád a milovník přírody, člověk do party. Vodák je u Pavla pojem s velkým V. Pavel, odchovanec skautingu, zažil ještě staré, idylické časy vodní turistiky, kdy na vodu jezdilo nesrovnatelně méně lidí, než dnes, kdy se mohlo ještě volně tábořit. Vyprávěl nám o situacích, kdy se neznámí vodáci v nouzi dělili o chleba, kdy zanechávali na tábořišti pro jiné vodáky přikryté dřevo na oheň. Pomáhat si při přenášení lodí na jezech byla samozřejmost. Vždyť i tykání a vodácký pozdrav Ahoj pochází z těchto dob. Vodák měl v té době i dobrou pověst u domorodců, rádi mu pomohli v nouzi. To jsem si i sám ověřil na Pavlovo vodě, když jsme sháněli chleba. Jeho vodácké zásady, to bylo to nejcennější, co nás o vodáctví naučil. Ještě dlouho potom, když už jsme jezdili s kamarádem sami na vodu, jsme si často opakovali jeho zásady nebo připomínali: Kutný říkal ..., Kutný by řekl

O tom, jak se tenkrát jezdilo z gymplem na vodu, na pramicích a na prvních laminátových Orlicích, přeprava všichni a vše na Tatře 111, že jsme všechno vozili s sebou na lodích, že se jezdilo Lipno, Orlík, že krásnou Vltavu pod Budějovicema stálo za to jet, že Vltava pod Větrným a přes celý Český Krumlov byla smradlavá stoka, o Myšší díře v Krumlově, atd., to Ti napíše Pavel určitě sám, lépe a vtipněji. Možná Ti nenapíše, jak jsme v Českém Krumlově zvrhli pramici a utopili v neděli celou kuchyň. Šel si v té době od nás odpočinout na 3 dny do nemocnice, měl tuším nějaký žlučnickový záchvat. Ale i to se na vodě stává, bohužel dnes už se taková legrace s autobusem nedá zažít.

Jeli jsme tenkrát Vltavu z Lenory skoro až ke hrázi přehrady Orlík. Tábořilo se ještě ve volné přírodě, žádné kempy, sprchy, teplá voda, toalety, zato zálesácká romantika. Na tábořištích jsme byli vždy sami a tábořiště jsme si ještě vybírali. Aby bylo hezké, blízko u lesa, se suchou travičkou, na sluníčku, aby se daly pohodlně vytáhnout lodě. Žádný div, že jsme při této metodě také někdy přistávali až k sedmé hodině večer. Dodnes mi zůstalo Pavlovo pravidlo: "*První tábořiště se nebere*". Abych to ale jen nezlehčoval, Pavel nás naučil, jak postavit a složit tábor, jak tábořit. Když jsme přistáli, každý se chopil toho, co mu zrovna přišlo pod ruku, bez ohledu na to, zda je to moje nebo tvoje. Důležité bylo vše rychle z lodí vynosit, vytáhnout, vytříť lodě, připravit dříví, rozdělat oheň. Ani mi nezůstalo v paměti, zda byla nutná služba. Zní to možná trochu jako pohádka, ale na vodě s Pavlem to fungovalo.

Nesmím zapomenout další Pavlovo pravidlo: "*Tábořiště zanechat v lepším stavu, než jsem jej našel*". Důsledkem byla ráno před vyplutím rojnice, posbírat zapomenuté věci a hlavně vysbírat všechny papírky a odpadky. Zbylé dřevo se dalo na hromadu, případně přikrylo pro jiného vodáka, který třeba dojede za tmy, v dešti.

Odpadky jsme, z dnešního pohledu barbarsky, zakopávali do jámy, ale k naší cti nás Pavel nutil chodit do lesa zásadně s lopatkou. Oheň se samozřejmě vždy zalil. Všichni víme, že Pavel miluje vaření. Vzpomínám si, že se poslední den ke snídani daly dohromady všechny zbylé konzervy a kupodivu z nich byla vynikající polévka.

Na rozdíl od Berounky, kterou jsem s Pavlem jel v roce 2000, nás tenkrát Pavel moc nešetřil. Samozřejmě jsme pádlovali Lipno, úžasný zážitek na široké vodní ploše, jeden den volna na koupání, nádherný západ Slunce. Když trochu foukal vítr, již se zvedly docela slušné vlny, zvláště před hrází. Orlická přehrada byla tenkrát v roce 1962 poprvé napuštěna, nezapomenu jak byl Pavel smutný, když se k hradům Orlík a Zvíkov jelo "po rovině", on si pamatoval ještě 60 metrů hluboké údolí.

Nevím, co ještě rozumného dodat, tak snad jediné

AHOJ !

Jirka Málek
Nejdek u Karlových Varů
2004